

Com s'escriu la Història i qui ho fa?

written by Institut Nova Història | 21 de febrer de 2023

Article reproduït al web de l'Institut Nova història el 3 de març de 2017.

Durant anys vaig formar part de la junta d'una entitat perfectament legal que feia accions clandestines. Accions dintre dels límits teòrics i culturals, no es pensin ara que anàvem pel carrer tirant bombes. Els seus membres em van reclutar a mi i a l'amic Salvador Millà, perquè necessitaven reforços i gent que els servís de relleu si plegaven, però es va plantejar un problema d'entrada: l'edat preceptiva per ser de la junta, que coincidia amb la majoria d'edat, estava fixada llavors amb els vint-i-un anys, i tant jo com en Millà en teníem disset. La dificultat es va superar no donant-nos oficialment d'alta. Assistíem a les reunions, hi interveníem, fèiem el que ens encomanaven, però el nostre nom no figurava a les actes que pel caràcter legal de l'entitat preceptivament s'havien d'elaborar i presentar ara no recordo si a l'Ajuntament o a alguna delegació ministerial amb domicili a Barcelona. Com que aquestes actes eren pura fantasia perquè evidentment no s'hi apuntava res del que en les reunions es discutia i es decidia, el secretari de l'entitat n'elaborava una altra de paral·lela i de consum intern. En aquesta, els nostres noms i el que tots dèiem tenien presència exacta.

L'entitat, fa un temps desapareguda, va tenir en el seu moment una importància certa, i al cap d'uns anys un estudiós en va escriure la història. Que en Salvador Milà i jo no hi figurem té una importància personal relativa. És més rellevant que l'historiador es basés exclusivament en les actes oficials, i que de la lectura del seu estudi semblés que en aquelles reunions ens havíem dedicat a parlar de jardins amb capolls. A

l'historiador li podíem retreure que no hagués vingut a parlar amb els antics membres de la junta, però no que hagués consultat les actes paral·leles perquè havien estat cremades una vegada que ens vam pensar que teníem la policia a sobre.

Una dia algú em valorava positivament que a la seva ciutat, en el franquisme, s'hagués publicat un diari adherit al règim, l'únic possible en aquella època. "Almenys els historiadors en podrem treure material". Sí, d'acord. Però com refarem el que el diari no publicava perquè la censura ho impedia o perquè als redactors ja els hi anava bé? Els historiadors reclamen documents, papers, no es refien de la memòria oral... Doncs si no corren a interrogar els supervivents d'aquella època em sembla que publicaran molta fullaraca i estudis coixos... Amb els testimonis orals més antics ja hem fet tard, i penso en Roma, l'edat mitjana o la República. Són de fiar les actes dels escrivans i fariseus de la cort? I els sagrats documents notariais? "Ara, abans de signar, els deixo un moment sols...". Què es diu, què s'ha dit, en aquests instants de solitud a cal notari? Qui ho sabrà mai...

Manuel Cuyàs

10 de gener de 2017